

129-2

Dienst Gebouwen Werken en Terreinen
Directie Noord Nederland
te Assen

Afdeling Cultuurtechniek
Afdeling Ruimtelijke Ordening

EOT - DE HAAR
=====

Informatie (eerste inzet) m.b.t.
de huidige situatie van het EOT-De Haar
gebied en nabije omgeving.

HUIDIGE SITUATIE EOT-DE HAAR GEBIED

1. Inleiding

Ten behoeve van de voorbereiding van de formulering van het voornemen tot realisatie van het EOT De Haar (ca. 250 ha) heeft binnen de daartoe ingestelde projectgroep een inventarisatie plaatsgevonden van alle nu beschikbare relevante gegevens m.b.t. het onderzoeksgebied en de nabije omgeving.

Deze inventarisatie moet gezien worden als globaal en niet-definitief. De richtlijnen voor nader onderzoek t.b.v. de op te stellen MER zullen aangeven op welk gebied nog nadere, gedetailleerde gegevens benodigd zijn.

Met behulp van het bestaande materiaal kan evenwel een globaal inzicht worden gegeven in de huidige situatie van het EOT-De Haar gebied e.o.

2. Ligging van het onderzoeksgebied

Het EOT De Haar is blijkens het gestelde in het Structuurschema Militaire Terreinen w.b. ligging globaal (in hoofdzaken) bepaald, het gebied De Haar/Laaghalerveen op het grondgebied van de gemeenten Assen en Beilen.

De exacte begrenzing van het EOT zal bij de opstelling van het concept-inrichtingsplan in overleg met o.a. deze gemeenten worden vastgesteld.

T.a.v. de ligging van het onderzoeksgebied verwijs ik U naar bijlage 1. Het onderzoeksgebied wordt globaal begrensd door de Rijksweg A28 (oostzijde), Anreperdiep + TT-circuit (noordzijde), TT-circuit en weg naar Laaghalerveen (westzijde) en de Boermarkeweg richting Hooghalen (zuidzijde).

Het onderzoeksgebied maakt deel uit van een groter gebied waarvoor recent (6 jan. 1986) een verzoek tot landinrichting is ingediend bij de Minister van Landbouw en Visserij. De grens van het gebied waarop het verzoek betrekking heeft, is op bijlage 2 aangegeven.

De oppervlakte bedraagt ca. 2.120 ha.

Het gebied ligt in de gemeenten Assen, Beilen, Rolde en Smilde.

3. Visueel-ruimtelijke opbouw onderzoeksgebied

3.1. Bebouwingsobjecten

Zie bijlage 3.

3.2. Wegenpatroon

Zie bijlage 4.

4. Landschapsstructuur (zie bijlage 5)

Door het consulentschap Bos- en Landschapsbouw van Staatsbosbeheer is een landschapsanalyse uitgevoerd die zowel het EOT-gebied alswel het eventuele landinrichtingsproject ruim omvat.

De volgende landschappelijke eenheden vallen te onderscheiden:

4.1. Esdorpenlandschap

- De essen, die intensief gebruikt worden, liggen direct rond het dorp. Deze droge rijke gronden zijn vooral in gebruik als bouwland. Vlakbij de boerderijen is meestal wat grasland voor dieren die meer aandacht nodig hebben (bijv. paarden, zieke koeien). Bij Laaghalen wordt een smal beekdal als zodanig gebruikt. Vanuit het dorp wordt de omgeving radiaalsgewijs ontsloten. Rond de es is vaak een restant van de vroegere wildwal aanwezig.

- De kampen zijn te vergelijken met de essen. Ze zijn wat later in cultuur gebracht en meestal afzonderlijk door wallen omsloten.
- De beekdalen met hun natte gronden dienden voor hooi- en weilanden. Dwars op een beekdal zijn restanten van houtwallen aanwezig die vroeger als "prikkeldraad" functioneerden. De technische ontwikkeling heeft wallen en greppels overbodig gemaakt en een verbeterde waterhuishouding heeft de gebruiksmogelijkheden vergroot. Op de grens van het beekdal ligt meestal een ontsluitingsweg. Op enkele plaatsen kan het dal overgestoken worden.
- De velden kenden vroeger slechts enkele doorgaande wegen. Door het plaggen en beweiden met schapen ontstonden grote extensief gebruikte heidevlaktes. Na de ontginning is slechts een klein deel heide gebleven.

4.2. Veenontginningen

De veenontginningen hebben een planmatige opzet. Allereerst werd gezamenlijk een kanaal en wijken gegraven om een gebied te ontwateren en toegankelijk te maken. Daarna werd de grond verdeeld, verveend en ontgonnen. De ontginning startte vanaf het kanaal. Later kwamen er huizen langs de wijken en werd dwars daarop ontgonnen, tot de marke grens (nu gemeentegrens) bereikt werd. Het Laaghalerveen sluit aan op het systeem van Smilde, maar moet als een op zichzelf staande ontginning gezien worden. Aan de oostkant gaat de veenontginning over in een veld-ontginning. De wegen in de veenontginning zijn beplant. In het kavelpatroon zijn restantjes veen deels begroeit met bos blijven liggen. Door drainage zijn kavelsloten overbodig geworden en ontstaan grotere percelen.

4.3. Veldontginningen

- Op de wat hogere gronden langs de doorgaande wegen kwamen verspreid bedrijven te staan. De kavels variëren in grootte, maar zijn wel rechthoekig van vorm. De ontginningsrichting is wisselend en hangt samen met het oorspronkelijke wegenpatroon. Het grondgebruik is gemengd. De beplantingen zijn gekoppeld aan de erven en de wegen.
- De lagere, natte gronden waren voor bebouwing niet geschikt. Tegelijk met de ontsluiting werd een intensief slotensysteem aangelegd. De kavels zijn smal en lang en hebben over grotere vlakken één richting en worden voornamelijk als grasland gebruikt. Net als bij de beekdalen wordt de ontwatering steeds beter, verdwijnen de kavelsloten en wordt het gebruik intensiever. Langs een paar wegen is beplanting aanwezig.
- Stuifzanden.
De stuifzanden kennen behalve een gebrek aan voedingsstoffen ook een tekort aan water. Deze voor landbouw moeilijk geschikt te maken gronden zijn bebost omdat de behoefte aan hout toenam en om zandverstuivingen tegen te gaan. Een deel is uit natuurbelangen als heide blijven liggen. Recreatief zijn deze gebieden belangrijk. Dit is af te lezen aan het aantal recreatieve routes en de verblijfsrecreatieterreinen.

4.4. Maatschappijbepaalde elementen

- De infrastructuur, de spoorlijn, de Beilerstraat, de A 28 en de hoogspanning liggen op of lopen evenwijdig aan de wat hogere rug tussen Assen en Hooghalen. Vanuit het gebied naar deze rug toekijkend dragen de verbinding bij aan het verdichten van deze rug. Vanaf de rug gezien leiden vooral de spoorlijn en de A 28 tot vervaging van de structuur. De hogere rug en de beekdalen zijn niet meer van elkaar te onderscheiden, waardoor het gebied vlakker lijkt en eentoniger is geworden.
- De recreatief en militair gebruikte gronden (schietbaan Witten en oefenterrein Baggelhuizen) kennen veel opgaande beplanting in verhouding tot de omringende landbouwgronden. Zodoende ontstaat ook visueel verschil tussen landbouwkundig gebruik en andersoortig gebruik.

5. Geomorfologische opbouw en bodemgesteldheid/grondgebruik

5.1. Geomorfologische opbouw

Het gebied Laaghalen (landinrichtingsaanvraag) maakt deel uit van het Drents Plateau. Het gebied ligt op de overgang van hogere zandgronden en een voormalige hoogveenvlakte. De opbouw van het gebied is bepaald door pleistocene dekzanden en de hoogveenvorming in het Holoceen.

5.2. Bodemgesteldheid en grondgebruik (zie bijlage 6)

De ontstaanswijze en ontginningsgeschiedenis van het gebied met een overwegend agrarisch karakter komt tot uitdrukking in zones.

De occupatie van het gebied is begonnen op de hogere dekzandruggen. Hier liggen de nederzettingen Hooghalen en Laaghalen. De esgronden rondom de nederzettingen zijn voornamelijk in gebruik als bouwland. Op later ontstane zandverstuivingen is bos en hei aanwezig. De lagere zandgronden en de beekdalgronden van de Ruimsloot en het Witterdiep zijn nat en worden voornamelijk als grasland gebruikt. Tussengelegen zandgronden kennen een gemengd grasland-bouwland gebruik. De relatief jonge veenontginningen in het westelijk deel van het gebied worden eveneens gemengd gebruikt.

5.3. Hydrologische situatie

Op bijlage 7 is het aanwezige stelsel van hoofdwatervanngen aangegeven.

6. Archeologische waarden (zie bijlage 8)

Voorzover nu bekend bij het Drents Museum zijn er een aantal archeologische objecten in de nabijheid van het onderzoeksgebied.

7. Openluchtrecreatie

Toeristisch-recreatief gezien is het onderzoeksgebied op zich van weinig betekenis.

Het gebruik van het TT-circuit heeft invloed op de aanliggende gronden, o.a. als tijdelijke kampeerplaats.

Ten noordoosten van het TT-circuit zal naar verwachting nog dit jaar een jeugdverkeerspark annex automuseum worden aangelegd. De voor deze activiteit benodigde oppervlakte is 7 ha. (zie bijlage 3).

8. Agrarische functie en eigendom

8.1. In het kader van de landinrichtingsaanvraag heeft de landinrichtingsdienst de volgende gegevens vergaard m.b.t. het aangevraagde gebied. In het gebied komen volgens de C.B.S.-gegevens 1985 61 geregistreeerde agrarische bedrijven voor met in totaal een oppervlakte van 1.173 ha cultuurgrond (65% grasland en 35% bouwland). Hiervan zijn er 57 hoofdberoepsbedrijven met 1.151 ha grond en 4 nevenbedrijven met 23 ha grond.

Het rundveehouderijbedrijf is het meest voorkomende bedrijfstype met in 1985 74% van de oppervlakte cultuurgrond en 63% van de productie-omvang.

De gemiddelde bedrijfsoppervlakte van de 36 rundveehouderijbedrijven bedraagt 23,8 ha en de gemiddelde productieomvang 170 s.b.e.

Voor de bedrijven met melkkoeien bedraagt de veebezetting 2,34 grootvee-eenheden per ha grasland en voedergewassen. Gemiddeld zijn er op deze bedrijven 43 koeien.

De arbeidsbezetting per bedrijf bestaat uit gemiddeld 1,70 regelmatig werkzame arbeidskrachten, 39% van de rundveebedrijven heeft een ligboxenstal.

De akkerbouwbedrijven hebben 16% van de totale oppervlakte cultuurgrond in gebruik en hebben een aandeel van 19% in de productie-omvang. De gemiddelde bedrijfsoppervlakte van de 9 akkerbouwbedrijven bedraagt 20,8 ha en de gemiddelde productie-omvang 112 s.b.e.

Tenslotte komen er in het gebied nog voor: 7 intensieve veehouderijbedrijven (voornamelijk mestvarkens), 2 fruitteeltbedrijven, 1 vollegronds tuinbouwbedrijf en 2 gemengde bedrijven.

Opgemerkt moet worden dat naast de genoemde bedrijven nog een aantal bedrijven met het overgrote deel van hun gronden in het blok liggen. Het betreft vooral bedrijven met de bedrijfsgebouwen in de kom van Hooghalen.

De geregistreeerde nevenbedrijven hebben een gemiddelde bedrijfsoppervlakte van 5,8 ha. Het betreft vooral rundveehoudende bedrijven.

8.2. Eigendomssituatie Onderzoeksgebied (zie bijlage 9)

Specifiek voor het onderzoeksgebied is de eigendomssituatie door het kadaster in kaart gebracht. (een "lappendeken").

Bijlage 9 is daar een abstractie van.

9. Aanvraag landinrichting ("Laaghalen")

Het Drents Landbouwgenootschap, de Drentse Christelijke Boeren- en Tuindersbond en het Gereformeerd Maatschappelijk Verbond Kring Drenthe hebben op 6 januari 1986 een verzoek tot landinrichting in het gebied Laaghalen ingediend bij de Minister van Landbouw en Visserij.

De begrenzing van het aangevraagde gebied (zie bijlage 2) is vrijwel gelijk aan de begrenzing van de voormalige ruilverkaveling Hooghalen. Deze ruilverkaveling hing samen met de aanleg van de R.W.-28.

In 1972 is de ruilverkaveling afgestemd.

Als redenen voor de aanvraag worden door de indieners onder andere genoemd de slechte verkavelingssituatie, de behoefte aan verbetering van de ontsluiting en de waterbeheersing en de besluitvorming inzake de aanleg van een militair oefenterrein.

Als vorm van landinrichting staat bij de indieners ruilverkaveling voor ogen. Op de wijze van voorbereiding wordt in de aanvraag niet ingegaan. De grens van het gebied, waarop het verzoek betrekking heeft, is op kaart 1 aangegeven. De oppervlakte bedraagt ca 2.120 ha.

Het gebied ligt in de gemeenten Assen, Beilen, Rolde en Smilde en maakt deel uit van de waterschappen Drentse AA, de Oude Vaart en Smilde, en het Zuiveringsschap Drenthe.

Het aangevraagde gebied maakt deel uit van de beleidskaart van het Structuurschema Landinrichting, hetgeen betekent dat het, na een provinciaal voorstel tot plaatsing op het voorbereidingsschema, in aanmerking kan komen voor herinrichting of ruilverkaveling.

Het gebied Laaghalen is op deze beleidskaart geplaatst op grond van prioriteit vanuit de land- en tuinbouw en prioriteit in verband met een disharmonie tussen de kwaliteit van het landschap en de functies die het gebied vervult of moet vervullen.

10. De ruimtelijke plannen van het gebied (aanvraag landinrichting)

10.1. Landelijk niveau

Het meest recente ruimtelijke beleid van de rijksoverheid heeft nog niet zijn doorwerking kunnen vinden in het streekplan. Daarom zal eerst daarop worden ingegaan.

Nota Landelijke Gebieden

Blijkens de Nota Landelijke Gebieden behoort het gebied tot de "gebieden met afwisselend landbouw, natuur en andere functies in kleinere ruimtelijke eenheden (zone C)". Het ruimtelijk beleid in deze gebieden is gericht op het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden aan de landbouw, de recreatie, de natuur en andere functies. In die delen van deze gebieden, waar het niet mogelijk is de zwakkere functies met de sterkere te combineren door middel van verweving, wordt scheiding van functies voorgestaan.

Structuurschema's

In het Structuurschema Landinrichting behoort Laaghalen overwegend tot die gebieden die, ingevolge provinciale voorstellen tot plaatsing op het voorbereidingsschema, in aanmerking komen voor herinrichting of ruilverkaveling. Deze aanduiding van de betrokken gronden is geschied zowel op basis van prioriteit vanuit de land- en tuinbouw als vanuit prioriteit in verband met een disharmonie tussen de kwaliteit van het landschap en de functies die het gebied vervult of moet vervullen.

In het Structuurschema Militaire Terreinen is vermeld dat in het gebied De Haar/Laaghalerveen één Eenheidsoefenterrein (E.O.T.) zal worden ingericht op grondgebied van de gemeenten Assen en Beilen. Daarbij zal moeten worden uitgegaan van de operationele eisen die aan de grootte (250 ha) en vorm van een E.O.T. worden gesteld. Bij de parlementaire behandeling is van regeringszijde uitgesproken dat gekozen is voor een E.O.T. zoveel mogelijk in het noorden, mede gelet op de landbouwbelangen die in het zuidelijk deel van het gebied een rol spelen.

Het gebied wordt doorsneden door een bovengrondse 220-KV-verbinding tussen Zeijerveen en Hoogeveen. In het Structuurschema Electriciteitsvoorziening wordt de mogelijkheid open gehouden om bij een mogelijk op termijn te realiseren nieuwe 380-KV-verbinding tussen Ens en de Eems-centrale aansluiting te zoeken bij deze 220-KV-lijn.

In andere structuurschema's en in het als beleidsvoornemen gepubliceerde Meerjarenplan Bosbouw zijn, expliciet voor het onderhavige gebied, geen beleidsuitspraken opgenomen.

10.2. Provinciaal niveau (zie bijlage 10)

Als planologisch uitgangspunt voor landinrichting komt vooral het provinciale planologische beleid in aanmerking. Met name het streekplan vormt daarvoor het referentiekader. Voor het onderhavige gebied vigeert thans het streekplan Midden-Drenthe, dat in 1981 is vastgesteld. Onderstaand worden de meest relevante passages voor het EOT-gebied daaruit aangehaald.

Ruimtelijke functies volgens het streekplan

Agrarisch gebied met landschappelijke waarde categorie 2

(uiterste noorden, een strook evenwijdig aan en ten westen van RW 28 en een gebied rondom het dorp Hooghalen; ca 32% van de oppervlakte).

Dit gebied is bestemd voor agrarische doeleinden; daarnaast dient in dit gebied gestreefd te worden naar de instandhouding van de aanwezige landschappelijke, cultuurhistorische en/of natuurwetenschappelijke elementen en waarden.

De inrichting kan aan de behoeften van de landbouw worden aangepast; daarbij dient evenwel rekening gehouden te worden met aanwezige elementen en waarden van landschap, cultuurhistorie en natuur.

Bij de aanpassing van de inrichting dient de herkenbare hoofdstructuur van het landschap behouden te blijven en waar mogelijk en gewenst, versterkt te worden.

De vestiging van grondgebonden agrarische bedrijven is in het algemeen mogelijk; die van niet-grondgebonden agrarische bedrijven is alleen in bijzondere gevallen toegestaan.

Agrarisch gebied categorie 1 (centrale deel rond Laaghalerveen, gebied ten zuidwesten van Laaghalen en een gebied tussen Geelbroek en RW 28; ca. 60% van de oppervlakte). Deze gebieden zijn bestemd voor agrarische doeleinden.

De inrichting van het agrarisch gebied kan aan de behoeften van de landbouw worden aangepast; bij aanpassing van de inrichting van het gebied behoort een goede landschappelijke verzorging.

De vestiging van grondgebonden en niet-grondgebonden agrarische bedrijven is in het algemeen mogelijk.

Gebied waarbinnen ontwikkeling van de verblijfsrecreatie mogelijk is (weekendrecreatie)

Uiterste noorden van het gebied; ca. 10% van de oppervlakte.

Binnen dit gebied zullen verblijfsrecreatieve voorzieningen voor de weekendrecreatie (voornamelijk vaste standplaatsen) worden geconcentreerd. Voorts zijn in het streekplan onder meer nog de volgende relevante delen te vermelden:

Ten aanzien van het landschap.

Bij het opstellen van onder andere plannen met betrekking tot de inrichting van onderdelen van het landelijk gebied, dienen een aantal aangegeven, onderling samenhangende uitgangspunten in aanmerking te worden genomen.

Ten aanzien van de wegen

Klinkerwegen (van gebakken straatklinkers) dienen zoveel mogelijk gehandhaafd te blijven. Keiwegen dienen alle gehandhaafd te blijven. Voor alle aan te leggen en bestaande wegen geldt dat een goede landschappelijke inpassing en aankleding noodzakelijk is. Plannen voor de aanleg of vernieuwing van wegen dienen vergezeld te gaan van een landschapsplan.

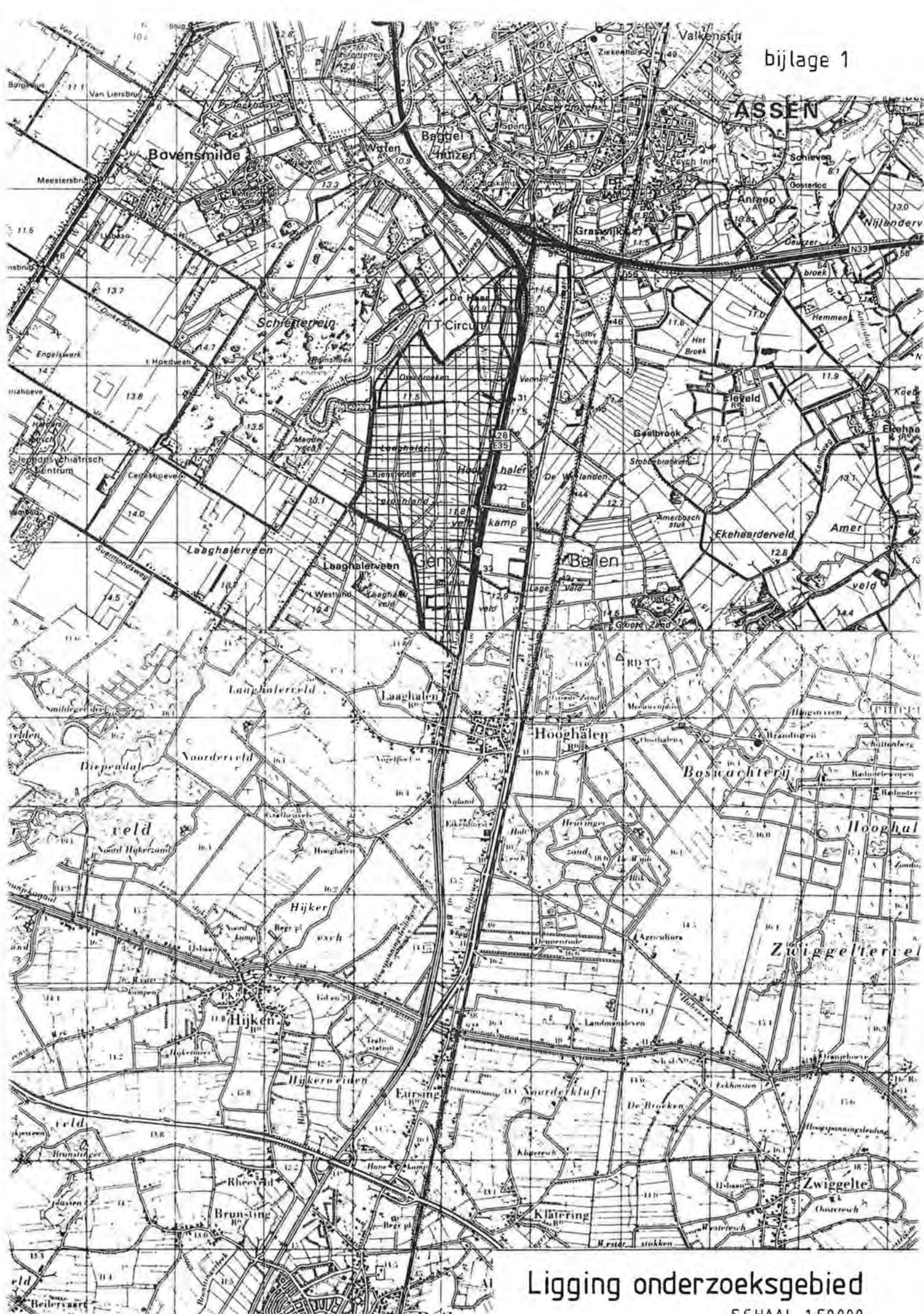
10.3. Gemeentelijk niveau

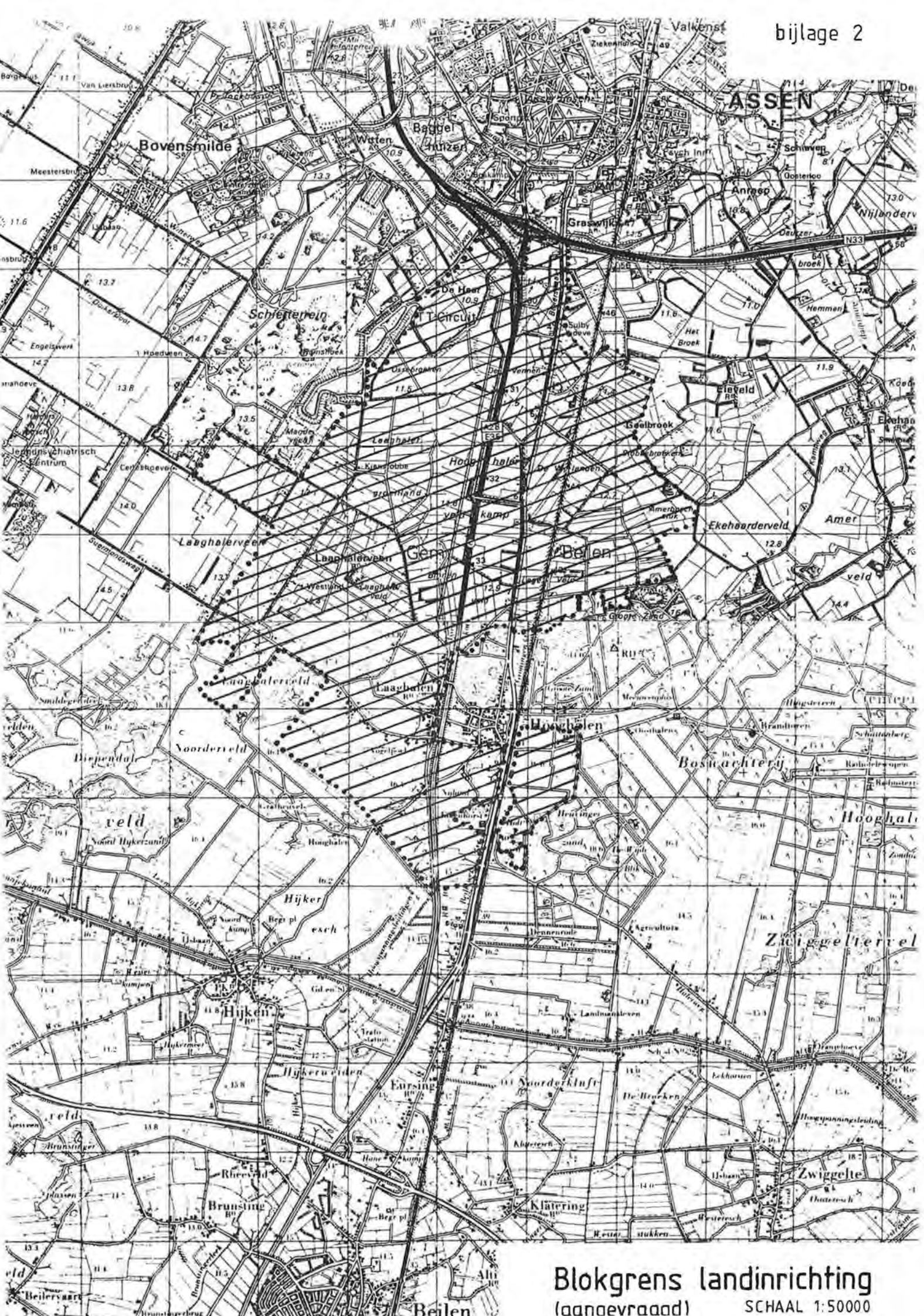
De situatie op het gebied van de bestemmingsplannen voor het buitengebied, voor zover van belang voor het onderzoeksgebied, is als volgt:

gemeente	type		vastge- steld in	goedge- keurd in	vigerend in
1. Assen	a. integraal	*	1971	1972	1976
	b. herziening		1984	1985	1986
2. Beilen	a. integraal		1975	1976	1983
	b. art.-30		1984	1985	1985

*¹ Bij de herziening (b.) is een deel van het gebied (noordelijk deel tussen I.T.-baan en de A28) buiten het plan gehouden; hierop is nog het oude plan (a.) van toepassing.

Een nadere inventarisatie van de vigerende bestemmingen en van toepassing zijnde voorschriften binnen het onderzoeksgebied zal nog plaatsvinden.

bijlage 3

N.A.M. gasleiding 180 mv

ondergrondse EGD
hoogspanningsleiding

bovengrondse EGD hoogspanningsleiding

ondergrondse EGD
hoogspanningsleiding

lokatie toekomstige
jeugdverkeerspark

agr. bedrijf

agr. bedrijf

agr. bedrijf

agr. bedrijf

WITTERDIEP

GEM. ASSEN

GEM. BEILEN

loopbrug

loopbrug

loopbrug

pits

tunnel

TT CIRCUIT

WITTERVELD

woning

agr. bedrijf

woning

agr. bedrijf

woning

agr. bedrijf

agr. bedrijf

woning

agr. bedrijf

woning

E.O.T. „DE HAAR“
bebouwings objecten

woning

agr. bedrijf

LAAGHALERVEEN

woning

agr. bedrijf

agr. bedrijf

agr. bedrijf

woning

VERHARDE WEG

ONVERHARDE WEG

TT CIRCUIT

hoogspanningsleidingen

HOOGVEEN A 28

ASSEN

A 28

WITTERDIEP

GEM. ASSEN

GEM. BEILEN

BOERMARKEWEG

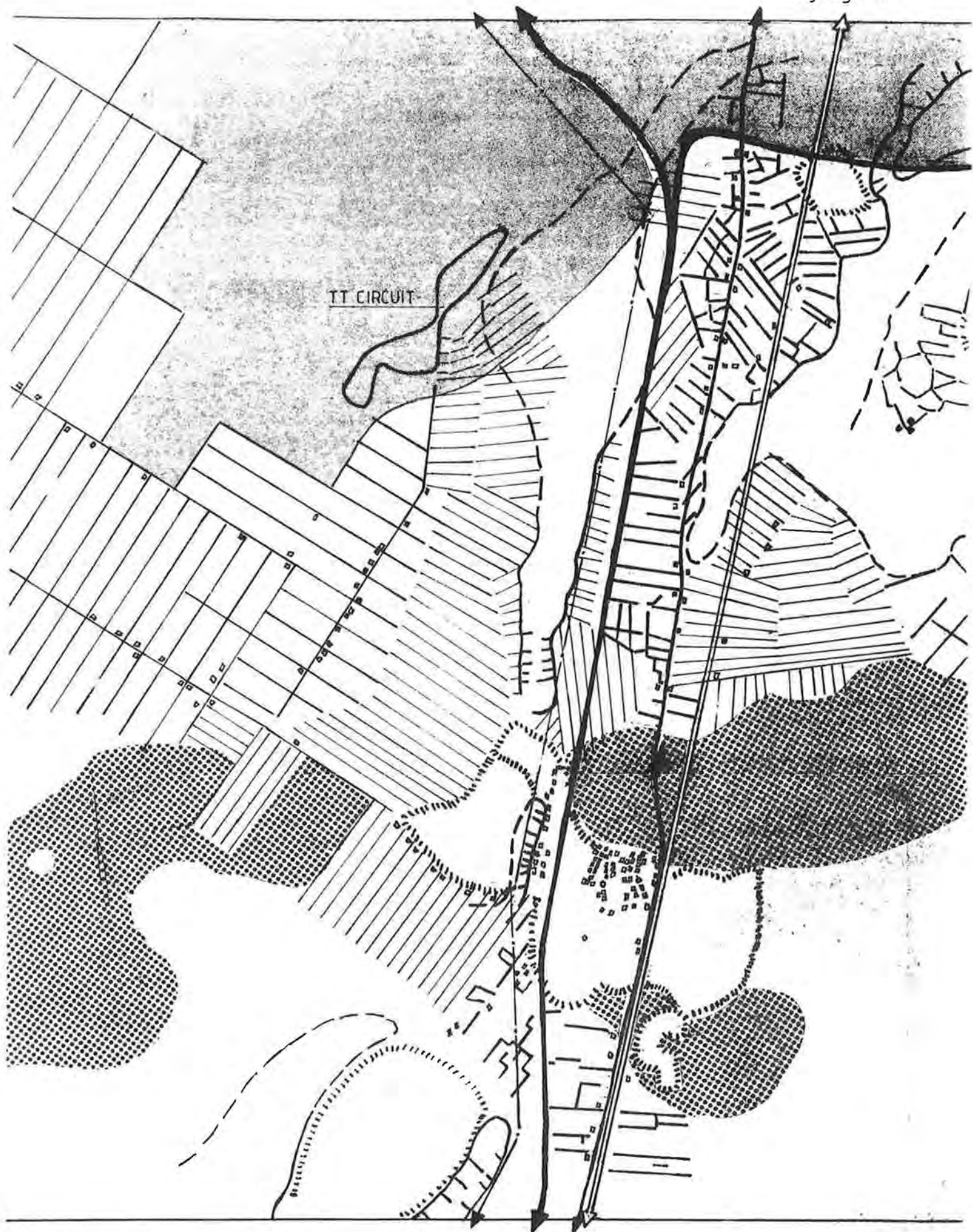
TT CIRCUIT

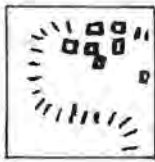
WITTERVELD

LAAGHALERVEEN

E.O.T. „DE HAAR“
wegenpatroon

ESDORPENLANDSCHAP

essen en kampen

bebouwing

esrand

beekdalen

onduidelijke rand

duidelijke rand

rand met dwarswallen

VEENONTGINNINGEN

bebouwingslint

ontginningsrichting

VELDONTGINNINGEN

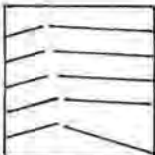
hogere veldontginning

bebouwing

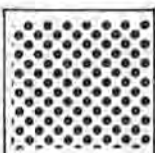
kavelinrichting

lagere veldontginning

kavelrichting

stuifzand bebossing en heide

MAATSCHAPPIJ-BEPAALDE ELEMENTEN

snelweg

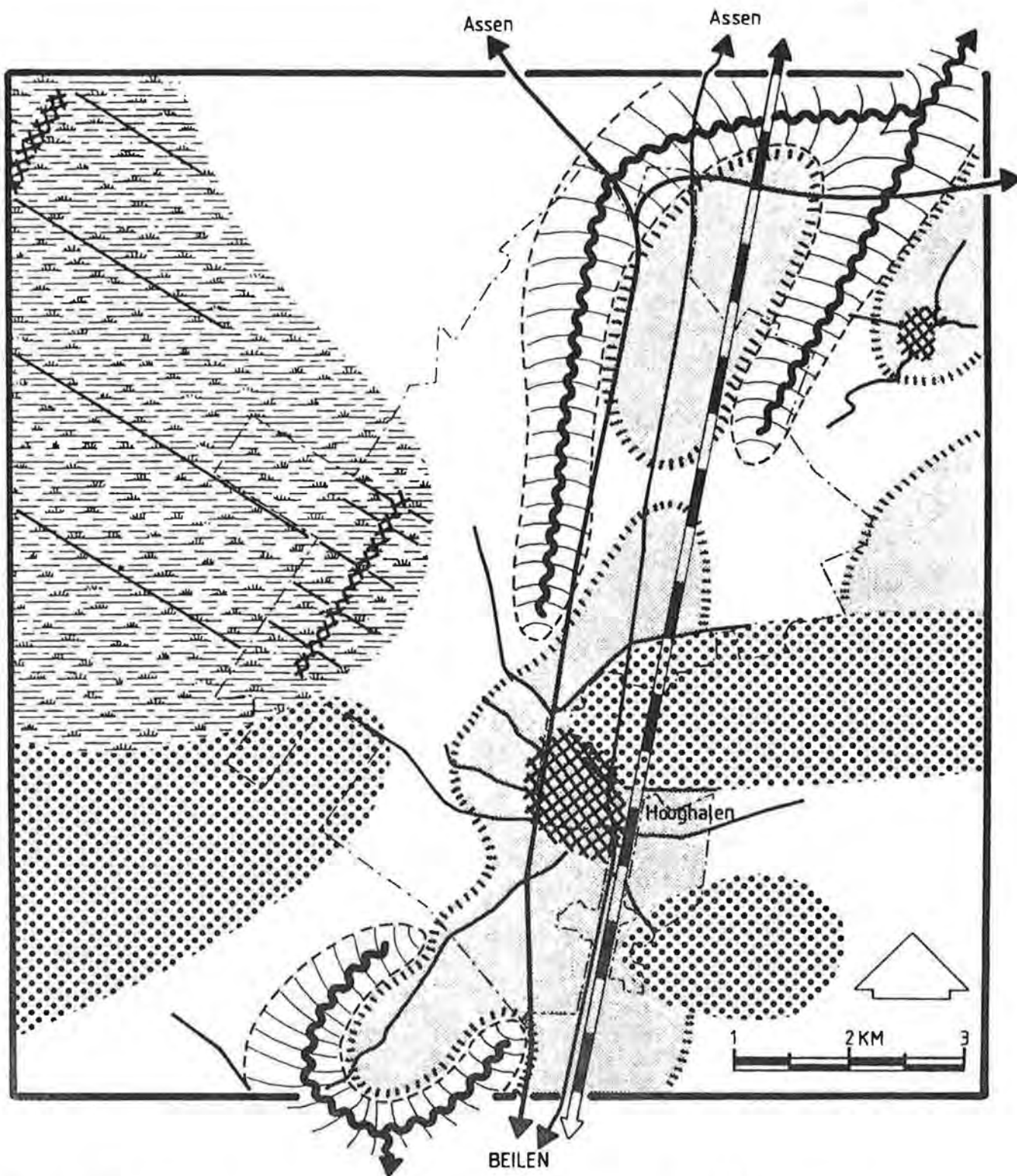
spoorlijn

doorgaande weg

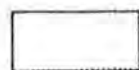
hoogspanningsleiding

BEEKDALEN

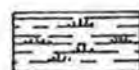
VOCHTIGE ZANDGRONDEN

DROGERE ZANDGRONDEN

STUIFZANDEN

VEENGROENDEN

BEBOUWING

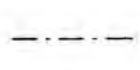
A 28

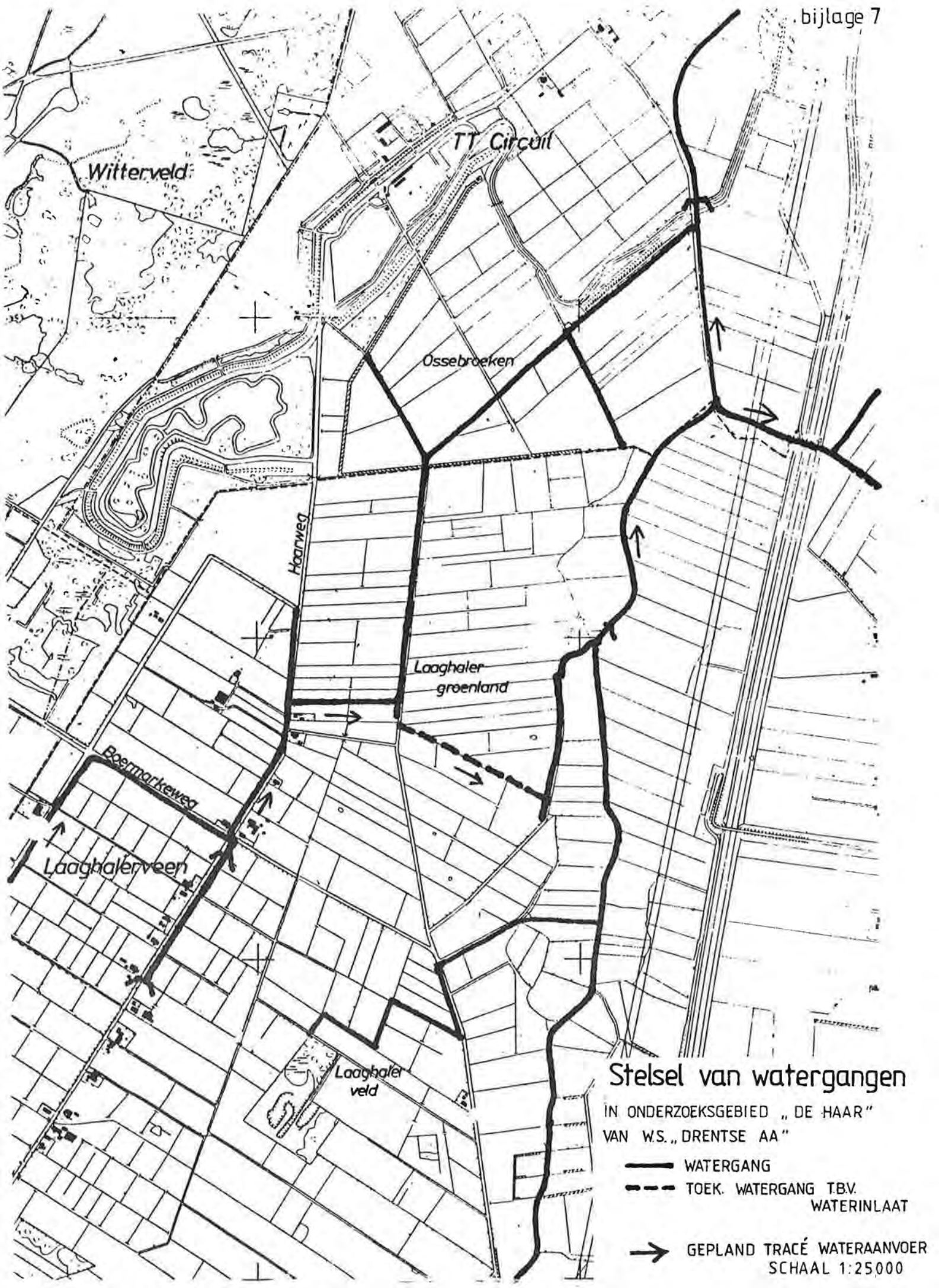
SPOORLIJN

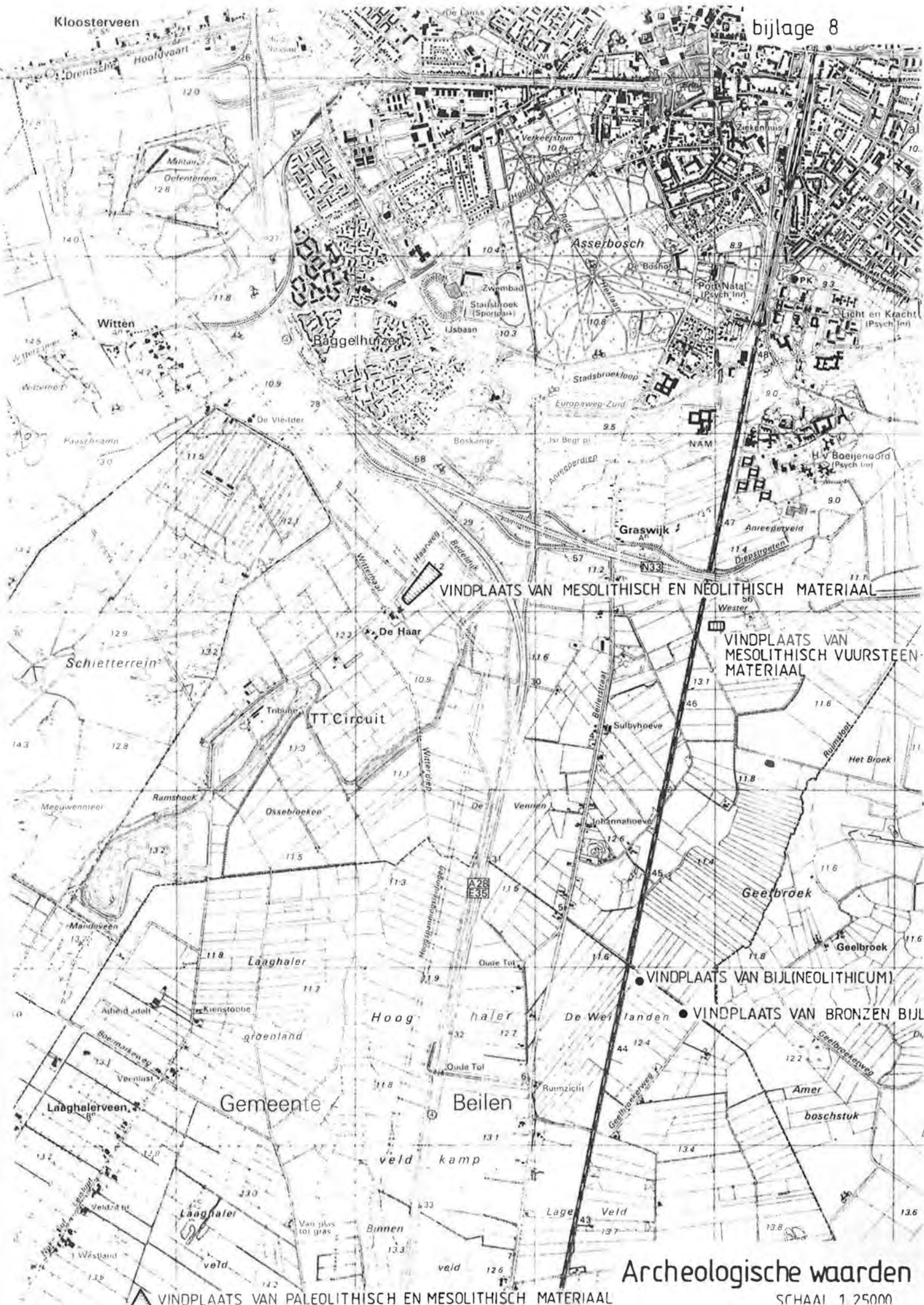

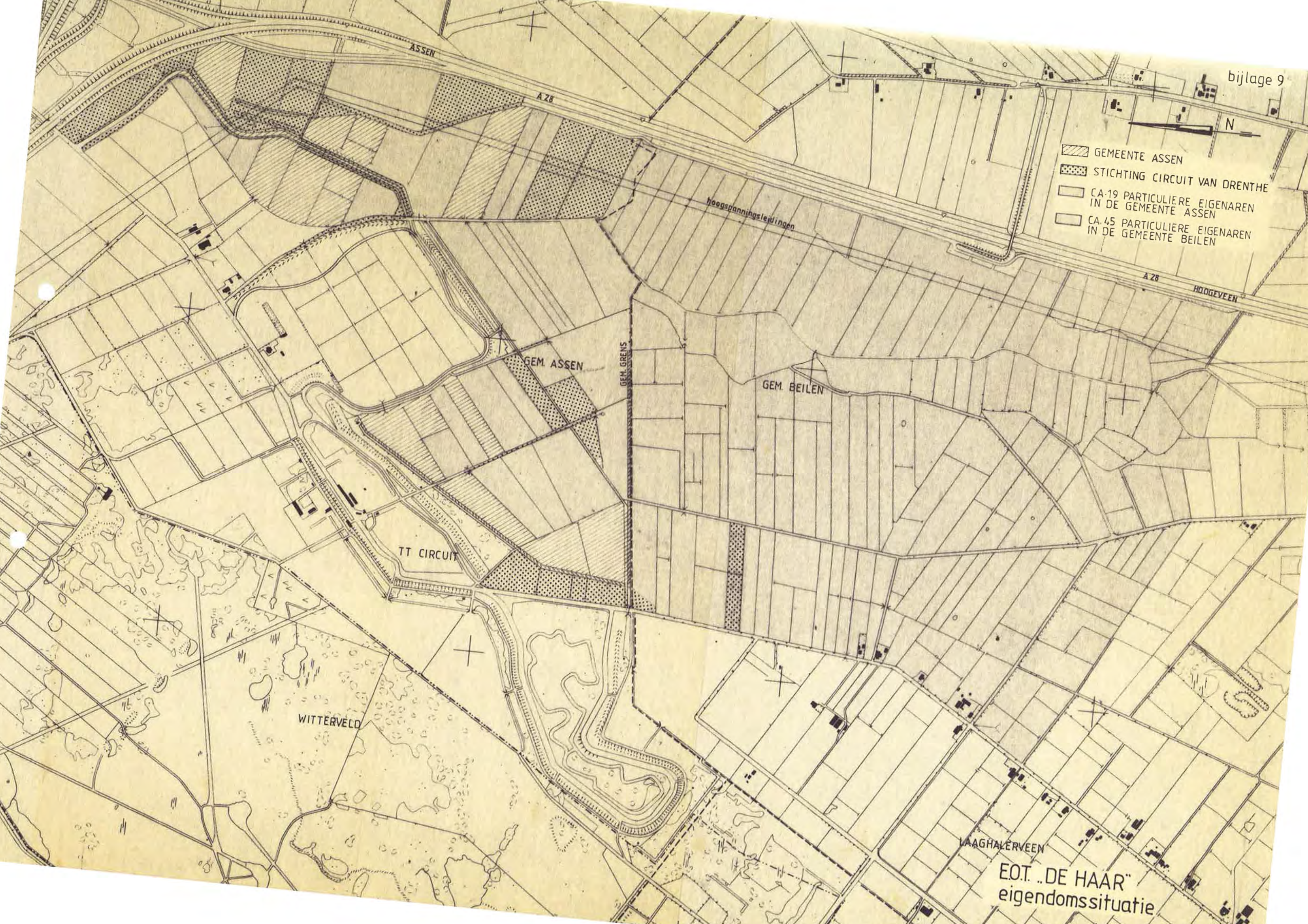
OUDER WEGENPATROON

BLOKRENS

- • • • VERBLIJFSRECREATIE
- AGRARISCH GEBIED
- ▨ AGRARISCH GEBIED MET LANDSCHAPPELIJKE WAARDE

E.O.T. „DE HAAR“
Streekplan
Midden Drenthe 1981

LAAGHALERVEEN